

BELEIDSNOTA ECONOMIE, WETENSCHAP,
INNOVATIE EN INDUSTRIE 2024-2029

Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W www.serv.be – T +32 2 209 01 11 – E info@serv.be

Eigen initiatief

Decretale opdracht   SERV-decreet 7 mei 2004 art. 20, §2, 7°

Goedkeuring raad   25 november 2024

Contactpersoon   Wim Knaepen   wknaepen@serv.be

De heer Matthias DIEPENDAELE

Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management

Martelaarsplein 19

B-1000 Brussel

Brief geadresseerde

Beleidsnota Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie 2024-2029

Mijnheer de minister

De SERV kan zich in globo scharen achter de vier strategische doelstellingen in de Beleidsnota Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie 2024-2029: productiviteit en concurrentiekracht en versterking van een duurzame industrie, strategische sectoren en autonomie, het creëren van een gunstig ondernemersklimaat en meer O&O&I-investeringen en sterkere economische valorisatie.

Dit advies op hoofdlijnen belicht enkele aandachtspunten maar reikt bovenal de hand om samen verder werk te maken van de concretisering van de strategische doelstellingen.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Danny Van Assche
voorzitter

Inhoud

Krachtlijnen	5
Advies	7
1. Inleiding	7
2. Een Vlaamse productiviteitsagenda	8
3. Een geïntegreerd duurzaam industriebeleid	8
4. Strategische sectoren en autonomie	10
5. Aandacht voor kmo's	10
6. O&O&I	11
7. Digitale transitie	12
8. Internationaal ondernemen	12

Krachtlijnen

Met dit advies wil de SERV vooral een voorzet geven voor de verdere concretisering van de ambities van de Vlaamse regering en aangeven bij welke prioritaire dossiers de SERV intens betrokken wenst te worden of zelf het voortouw wil nemen. De SERV waardeert dat het regeerakkoord en de beleidsnota's veel ruimte voorzien voor overleg. De sociale partners willen daarin ten volle hun rol opnemen.

Globaal genomen kan de SERV zich inhoudelijk scharen achter de vier strategische doelstellingen zoals in het regeerakkoord vermeld: productiviteitsgroei, duurzame groei, digitale transitie en strategische autonomie. In de beleidsnota wordt dit: productiviteit en concurrentiekracht en versterking van een duurzame industrie, strategische sectoren en autonomie, het creëren van een gunstig ondernemersklimaat en meer O&O&I-investeringen en sterkere economische valorisatie. Het voorliggende advies vestigt de aandacht op:

- Een Vlaamse productiviteitsagenda. Ook de SERV is voorstander van een productiviteitsagenda. Concreet kan onder meer aandacht besteed worden aan de productiviteitsverschillen tussen ondernemingen en het belang van kennisdiffusie en kennis spill-overs, alsook het belang van goede metingen met het oog op een efficiënte aansturing van productiviteitsgroei. Positief is dat de SERV via het VESOC-overleg actief betrokken zal worden bij het vormgeven van de Vlaamse productiviteitsagenda.
- Een geïntegreerd industrieel beleid. De industrie is niet alleen economisch van groot belang maar is tevens de voortrekker om de transitie naar klimaatneutraliteit en digitaal leiderschap te realiseren. In navolging van Europa bepleit de SERV echter de term 'duurzame industrie' i.p.v. 'industrie' onder meer om de link te leggen met de Clean Industrial Deal. De SERV drukt ook hier zijn waardering uit voor de regelmatige terugkoppeling die met de interprofessionele partners wordt voorzien in de werkgroep van VESOC. Overigens zullen de sociale partners in de SERV zelf initiatieven nemen en stellen voor hierrond met de Vlaamse Regering samen te werken. De SERV vindt het verder positief dat de Vlaamse regering proactief de Vlaamse industriële belangen in Europa wil verdedigen en vraagt om betrokkenheid van sociale partners bij de standpuntbepaling rond belangrijke Europese dossiers.
- Strategische sectoren en autonomie. De SERV is van oordeel dat ingezet moet worden op de aantrekkingskracht van innovatie ecosystemen om strategische activiteiten te verankeren. Vanuit de invalshoek van een gelijk speelveld is verduidelijking gewenst over welke sectoren als

strategisch zullen worden beschouwd, op basis van welke criteria dit zal gebeuren en welke consequenties dit zal hebben voor de toewijzing van de budgetten aan sectoren en ondernemingen.

- Aandacht voor kmo's. Bijzondere focus moet uitgaan naar specifieke beleidsmaatregelen om de groeibelemmingen aan te pakken waarmee veel kmo's worden geconfronteerd. In dat kader speelt administratieve vereenvoudiging een belangrijke rol. De sociale partners en hun achterban willen graag aan meewerken aan het vooropgestelde traject van administratieve vereenvoudiging en rechtszekerheid.
- O&O&I-beleid. Naast kwantiteit moet evenzeer uitgaan naar het kwalitatieve aspect van O&O&I-beleid. Een efficiënte inzet van overheidssteun op projecten met een hoog potentieel aan socio-economische en maatschappelijke impact die zonder publieke steun niet zouden gerealiseerd worden, blijft cruciaal. De SERV pleit voor een goede coördinatie en consultatie tussen de regionale en federale overheden binnen de daartoe geëigende overlegstructuren om de diverse steuninstrumenten op optimale wijze te laten renderen. Ook kennisvalorisatie en -diffusie zijn aandachtspunten in een kwalitatief O&O&I-beleid.
- Internationaal ondernemen. Open strategische autonomie houdt voor de SERV in "open waar het kan, beschermen waar het moet". Het is dan ook cruciaal dat aan de openheid van de Vlaamse economie niet wordt geraakt. Binnen het Europees handelsbeleid moet daarom gestreefd worden naar verdere bilaterale en multilaterale samenwerking en diversificatie van partnerschappen zonder evenwel de concurrentiepositie te grabbel te gooien.

Advies

1. Inleiding

Artikel 20, §2, 7° van het decreet van 7 mei 2004 inzake de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen bepaalt dat de Raad in de hoedanigheid van Strategische Adviesraad voor het beleidsveld Economie als opdracht heeft reflecties te leveren over de bij het Vlaams Parlement ingediende beleidsnota's. Als overlegorgaan heeft de SERV bovendien, conform artikel 11, §1, een algemene bevoegdheid om op eigen initiatief overleg te plegen over aangelegenheden met een sociaaleconomische dimensie.

Met dit advies wil de SERV vooral een voorzet geven voor de verdere concretisering van de ambities van de Vlaamse regering en aangeven bij welke prioritaire dossiers de SERV intens betrokken wenst te worden of zelf het voortouw wil nemen.

De SERV waardeert dat het regeerakkoord en de beleidsnota's veel ruimte voorzien voor overleg. De sociale partners willen daarin ten volle hun rol opnemen, met inhoudelijke expertise en sterk studiewerk en als representatief forum voor akkoorden en gedragen beleidsadvies in Vlaanderen. De SERV hoopt dan ook op een sterke, structurele dialoog tussen de sociale partners en de Vlaamse Regering en met het Vlaams Parlement. De SERV waardeert in dat verband alvast dat het regeerakkoord verwijst naar de SERV en VESOC om werkgelegenheidsakkoorden af te sluiten en om de sociale partners volwaardig te betrekken bij de voorbereiding en uitvoering van het Vlaamse arbeidsmarktbeleid. Maar de SERV heeft uiteraard de opdracht en ambitie om op meer terreinen een belangrijke rol te spelen. De sociale partners zijn daarom vragende partij om aan het begin van deze legislatuur en vervolgens jaarlijks een VESOC-overlegagenda met de Vlaamse Regering af te spreken als basis voor VESOC-akkoorden en voor SERV-adviezen en studiewerk in een vroege fase over belangrijke beleidsuitdagingen. Uiteraard is ook proactief (informeel) overleg belangrijk en mogelijk.

Wegens inhoudelijke linkten wordt in dit advies ook summier ingegaan op het luik 'Internationaal ondernemen' van de beleidsnota "Ondersteuning Vlaamse Regering, Rampenschade, Buitenlands Beleid, Ontwikkelingssamenwerking en Internationaal Ondernemen". De focus ligt voor dit luik op de invalshoek van strategische autonomie.

Globaal genomen kan de SERV zich inhoudelijk scharen achter de vier strategische doelstellingen zoals in het regeerakkoord vermeld: productiviteitsgroei, duurzame groei, digitale transitie en strategische autonomie. In de doelstellingen van de beleidsnota wordt dit: productiviteit en concurrentiekracht, een nieuwe agenda voor industriebeleid, het creëren van een gunstig ondernemersklimaat en meer O&O&I-investeringen en sterkere economische valorisatie. Omdat heel wat aangekondigde beleidsintenties en -plannen nog concrete uitwerking behoeven, betreft het een beknopt advies op hoofdlijnen. Het voorliggende advies beperkt zich hoofdzakelijk tot de in de

beleidsnota geformuleerde aandachtspunten: de productiviteitsagenda, een geïntegreerd industrieel beleid, strategische sectoren en autonomie, aandacht voor kmo's, O&O&I-beleid, de digitale transitie en zoals aangegeven aanvullend tot het thema internationaal ondernemen vanuit de invalshoek van strategische autonomie.

2. Een Vlaamse productiviteitsagenda

Productiviteit wordt beschouwd als een belangrijke bron van economische groei en concurrentievermogen en is daarmee fundamenteel verbonden met aspecten als internationalisering, innovatie en ondernemingsdynamiek. Door globalisering moeten ondernemingen continu blijven concurreren. Bijvoorbeeld door nieuwe producten, processen, technologieën te implementeren of door nog productiever en efficiënter te werken.

De strategische klemtoon van de beleidsnota is volgens de SERV terecht, want duurzame groei is cruciaal voor onze welvaart en welzijn, en door de vergrijzing en de arbeidskrapte is het versterken van onze productiviteit cruciaal. De Vlaamse sociale partners pleiten voor een productiviteitsagenda, dat de urgentie onderlijnt voor een doorgedreven en weloverwogen beleid. Concreet kan onder meer aandacht besteed worden aan de productiviteitsverschillen tussen ondernemingen en het belang van kennisdiffusie en kennis spill-overs, alsook het belang van goede metingen met het oog op een efficiënte aansturing van productiviteitsgroei¹.

De SERV waardeert het engagement van de Vlaamse Regering om de interprofessionele sociale partners via het VESOC-overleg actief te betrekken bij het vormgeven van de Vlaamse productiviteitsagenda.

3. Een geïntegreerd duurzaam industriebeleid

De SERV vindt het positief dat de Vlaamse Regering werk wil maken van een coherent, krachtig, geïntegreerd en duurzaam industriebeleid. Er is nu ook voor het eerst een minister met de formele bevoegdheid voor industrie, en nog wel de minister-president. Als sociale partners vinden we dit een positieve ontwikkeling die beantwoordt aan een sense of urgency om de industrie competitief te houden en haar slagkracht te versterken. In navolging van Europa bepleit de SERV expliciet de term 'duurzame industrie' i.p.v. 'industrie' onder meer om de link te leggen met de Clean Industrial Deal.

De industrie is niet alleen economisch van groot belang maar is tevens de voortrekker om de transitie naar klimaatneutraliteit en digitaal leiderschap te realiseren. De sociale economie is

---

¹ Zie ook VARIO (2024), Naar een hogere productiviteitsgroei, Advies Nr. 37.

daarbij een waardevolle partner en een troef op het vlak van duurzame, lokale en circulaire productie waardoor ook strategische autonomie realiseerbaar is. De sociale partners willen vanuit hun (opgebouwde) expertise constructief betrokken worden bij de invulling en uitwerking van het Vlaamse industriebeleid. Het is net vanuit het sociaal overleg dat het draagvlak voor duurzame industriële activiteiten en industrieel beleid veiliggesteld kan worden, dat het industrieel beleid vanuit de breedte kan worden uitgewerkt, dat de industrie als hefboom kan worden gebruikt in de aanpak van maatschappelijke uitdagingen en dat omgekeerd de industrie geboost kan worden wanneer andere maatschappelijke uitdagingen worden aangepakt (bv. energietransitie, klimaatadaptatie, digitalisering, woonproblematiek, zorg, voeding, ...). Over veel van de werkerreinen die van belang zijn is er overigens ook vandaag al interprofessioneel overleg: economie, innovatie, werk, opleiding, onderwijs, energie, vereenvoudiging van procedures, enz. De SERV drukt ook hier zijn waardering uit voor de regelmatige terugkoppeling die met de interprofessionele partners wordt voorzien in de werkgroep van VESOC.

De sociale partners zullen overigens in de SERV zelf initiatieven nemen en bieden aan om hier rond met de Vlaamse Regering samen te werken zowel binnen VESOC als binnen de informele industrietop (cfr. vorige legislatuur).

Een belangrijk aspect dat nogal eens over het hoofd wordt gezien maar ook zijn plaats moet krijgen in een echt geïntegreerd industriebeleid, zowel op Vlaams als Europees niveau, is dat van een sociale agenda die ervoor moet zorgen dat geen regio's, ondernemingen en werknemers achtergelaten worden. De SERV dringt erop aan dat Vlaanderen in de Raadsformatie Industrie het aspect van de sociale agenda aankaart in de Europese beleidsdebatten.²

Wat de staatssteunregels betreft, hanteert de SERV een visie die zeer nauw aansluit met deze in de beleidsnota. Het vitale belang van een gelijk speelveld, zowel ten aanzien van de buitenwereld als intern binnen de Unie, staat daarbij centraal.

De SERV vindt het verder positief dat de Vlaamse regering proactief de Vlaamse industriële belangen in Europa wil verdedigen. Ook de sociale partners zijn vragende partij dat Vlaanderen veel sterker zijn stempel drukt op de Europese besluitvorming. Want meer en meer ondervinden we de impact van Europees beleid waar in het verleden soms te traag op gereageerd is. Minstens moeten we dit goed in beeld hebben, erop anticiperen, een proactiever beleid voeren, meewegen op het beleid en moet Vlaanderen hierin zijn stem laten horen. Van bij de plannen voor nieuwe regelgeving, is snel en adequaat handelen op zijn plaats.

De wisselwerking met het Europese beleid moet daarom meer aandacht krijgen. Wij vragen in dat kader dat de transparantie en betrokkenheid van sociale partners bij de standpuntbepaling

---

² SERV (2023), Advies ontwerpprogrammanota Vlaamse Industriële energie- en klimaattransitie 2022-2025; SERV (2024), Advies naar een ambitieus Europees industriebeleid

rond belangrijke Europese dossiers³ beter worden uitgebouwd. Ook de samenwerking met het federale niveau en de andere regionale overheden is in dit opzicht een belangrijk aandachtspunt.

4. Strategische sectoren en autonomie

Door de mondiale concurrentie en de complexe geopolitieke situatie investeren veel landen in de ontwikkeling van sleuteltechnologieën en strategische sectoren en worden gericht bepaalde onderdelen van het onderzoeks- en innovatie-ecosysteem gestimuleerd ter versterking van de economie. Samenwerkingsverbanden en innovatie-ecosystemen gecentreerd rond kritieke technologieën en sleutelschakels in essentiële strategische waardeketens spelen in dit kader een cruciale rol. Vanuit de invalshoek van een gelijk speelveld is verduidelijking gewenst over welke sectoren als strategisch zullen worden beschouwd, op basis van welke criteria dit zal gebeuren en welke consequenties dit zal hebben voor de toewijzing van de budgetten aan sectoren en ondernemingen.

Ook de SERV is van oordeel dat ingezet moet worden op de aantrekkingskracht van innovatie ecosystemen om strategische activiteiten te verankeren. Om die verankering te realiseren is er nood aan de versterking en de verdere ontwikkeling van innovatie-ecosystemen (met de aanwezigheid van goed opgeleid personeel, onderzoekinstellingen, startups, lead firms, kwaliteitsvolle infrastructuur...) waarin intensief wordt samengewerkt tussen de multinationale en/of grote ondernemingen met andere lokale ondernemingen (toeleveringsrelaties, innovatiesamenwerkingen...) en met kennisinstellingen als hefboom om de binnenlandse verankering van (buitenlandse) activiteiten te verhogen.⁴ De SERV is geen voorstander van de introductie van nieuwe structuren zoals de regionale innovatiehubs, waarvan de finaliteit overigens zeer onduidelijk is.

5. Aandacht voor kmo's

In lijn met de speech van Europees Commissievoorzitter Von der Leyen en het Draghi-rapport is bijzondere aandacht voor de kmo's in het industrieel en economisch beleid gewenst. De SERV onderstreept de diversiteit van ondernemingen in Vlaanderen. Elk segment van ondernemingen, zoals startende ondernemingen, familieondernemingen en kmo's, sociale ondernemingen, buitenlandse ondernemingen die in Vlaanderen investeren etc. hebben immers een rol te spelen in het proces van industriële en economische transformatie en verdienen de nodige beleidsaandacht. Bijzondere focus moet uitgaan naar specifieke beleidsmaatregelen om de

---

³ Bijvoorbeeld CSRD, NIS2 en Social Economy Gateway

⁴ SERV (2024), Advies strategische autonomie drijver van technologische soevereiniteit en innovatieve slagkracht.

groeibelemmeringen aan te pakken waarmee veel kmo's worden geconfronteerd.⁵ In dat kader speelt administratieve vereenvoudiging en rechtszekerheid een belangrijke rol.

Een kmo-focus in het beleid kan ook gerealiseerd worden via overheidsaanbestedingen op Vlaams en lokaal niveau die (innovatie)opportunities kunnen bieden voor kmo's en groei-ondernemingen.

De sociale partners waarderen dat de regering sterk wil inzetten op betere regelgeving en administratieve vereenvoudiging. Daartoe wordt een traject opgezet in alle beleidsdomeinen en met alle belanghebbenden. De sociale partners en hun achterban willen daar graag aan meewerken. In het bijzonder willen we met de SERV op korte termijn graag input geven over hoe dat kan worden aangepakt.⁶

6. O&O&I

Het regeerakkoord beoogt een verdere versterking van de totale en publieke O&O-intensiteit naar respectievelijk 5% en 1% van het bbp. Kwantiteit zal echter niet volstaan om de innovatiepositie van Vlaanderen te verbeteren. Aandacht moet evenzeer uitgaan naar het kwalitatieve aspect van O&O&I. Een efficiënte inzet van overheidssteun op projecten met een hoog potentieel aan socio-economische en maatschappelijke impact die zonder publieke steun niet zouden gerealiseerd worden, blijft cruciaal. De SERV pleit voor een goede coördinatie en consultatie tussen de regionale en federale overheden binnen de daartoe geëigende overlegstructuren om de diverse steuninstrumenten op optimale wijze te laten renderen. Naargelang van eventuele lacunes in kennisontwikkeling, innovatieactiviteiten en marktontwikkeling kan daarnaast de piste van het onder meer op missies gebaseerde transitiegericht innovatiebeleid bewandeld worden, waarbij een symbiose nagestreefd worden tussen de sturende en vrije dimensie van innovatie rond maatschappelijke uitdagingen. Ook een sterkere kennisvalorisatie en -diffusie zijn, zoals ook de beleidsnota aangeeft, belangrijke verbeterpunten die thuis horen onder een kwalitatief O&O&I-beleid. Dit kan onder meer door innovatief ondernemerschap (start-ups en scale-ups) en samenwerkingsverbanden in ecosystemen te stimuleren alsook door het beleid van proeftuinen en living labs te intensifiëren. Uiteraard blijft menselijk kapitaal een cruciaal sleutelement om valorisatie en diffusie van kennis mogelijk te maken en de Vlaamse productiviteit op te krikken. Een grotere deelname aan levenslang leren en STEM-opleidingen moet een streefdoel blijven.⁷ Verder pleit de SERV ervoor dat het O&O&I-beleid verder blijft inzetten op het bekendmaken van de

---

⁵ SERV (2023), Advies Belgisch voorzitterschap van de Raad van de EU in 2024; SERV (2024), Advies naar een ambitieus Europees industriebeleid

⁶ Hiervoor wordt verwezen naar het advies van de SERV van 25 november 2024 over de bestuurlijke beleidsnota's 2024-2029.

⁷ SERV (2024), Advies strategische autonomie drijver van technologische soevereiniteit en innovatieve slagkracht.

Vlaamse instrumenten (VLAIO-aanbod) bij diverse ondernemingen⁸. Dit impliceert dat de communicatie inzake O&O&I herkenbaar moet zijn voor diverse ondernemingen en dat die ondernemingen eenduidig en rechtszeker naar het beschikbaar instrumentarium worden toegeleid.

7. Digitale transitie

De beleidsnota vestigt terecht de aandacht op het belang van cybersecurity en van de verdere digitalisering bij kmo's en innovatievolgers. Cybersecurity moet volgens de SERV een absolute beleidsprioriteit zijn zowel om de kritieke infrastructuur te beschermen, denk maar aan onze havens en energienetwerken, als om de cyberweerbaarheid van onze ondernemingen te versterken. Het is dan ook positief dat de Vlaamse Regering blijft investeren in dit thema, onder meer via het beleidsplan cybersecurity en via steunmaatregelen voor het verhogen van cybersecuritymaturiteit bij ondernemingen. Ook de verdere integratie van digitale technologieën zoals AI in het bedrijfsleven is een must voor de competitieve slagkracht van de ondernemingen, in het bijzonder kmo's, en de productiviteit van de economie. Uit een studie⁹ blijkt dat kmo-digitalisering, ook bij achterblijvers, een van de krachtigste groeihefbomen is die beleidsmakers vandaag tot hun beschikking hebben. Bovendien blijkt digitale maturiteit samen te gaan met meer investeringen in groene innovatie en hogere productiviteit¹⁰.

Tenslotte moeten digitale vaardigheden van de burgers, de werknemers en ondernemers verder ontwikkeld en opgeschaald worden, wil Vlaanderen een toonaangevende rol (blijven) spelen in de groene en digitale transitie. Een cultuur van levenslang leren, proactieve inzet op om- en bijscholing, het stimuleren van STEM-opleidingen alsook een versterking van de digitale weerbaarheid van de samenleving (digitale inclusie) zijn hiertoe onmisbare schakels.¹¹

8. Internationaal ondernemen

De afgelopen jaren is de wereld razendsnel veranderd. De COVID-19-pandemie en de Oekraïne-oorlog hebben laten zien hoe kwetsbaar internationale waarde-ketens zijn. In die waardeketens zijn we bovendien soms afhankelijk van enkele zeer dominante spelers. De huidige energiecrisis maakt de behoefte aan duurzame alternatieven voor olie en gas alleen maar dringender. Om ongewenste afhankelijkheden te verminderen, hebben we snel nieuwe kennis, alternatieve

---

⁸ SERV (2024), SERV-prioriteitennota voor de volgende regeerperiode 2024-2029. Samen klaar staan voor morgen en overmorgen.

⁹ Sage (2023), Empowering SMEs in the Digital Decade. The €628 Billion Opportunity, Sage's Manifesto for EU SME Policy.

¹⁰ EIB (2024), Investment Report 2023/2024. Transforming for competitiveness.

¹¹ SERV (2024), Advies Digitale strategische autonomie.

grondstoffen en materialen, nieuwe producten en productieprocessen maar ook betrouwbare internationale partners nodig.

De SERV is een pleitbezorger van het concept 'open strategische autonomie', dat een symbiose ambieert tussen twee doelstellingen, nl. het verwezenlijken van strategische autonomie met behoud van een open economie. Door een goed evenwicht tussen beide doelstellingen na te streven, moet Vlaanderen in staat zijn haar economie veerkrachtig te maken en tegelijkertijd haar economische en financiële belangen te beschermen en uit te breiden.

Internationale handel is voor Vlaanderen, als één van de meest open economieën, en haar ondernemingen dé levensader. Het is dan ook cruciaal dat aan de openheid van de Vlaamse economie niet wordt geraakt. Binnen het Europees handelsbeleid moet daarom gestreefd worden naar verdere bilaterale en multilaterale samenwerking. Ook diversificatie binnen een Europees kader van internationale partnerschappen zorgt ervoor dat handel en investeringen een sleutelrol blijven spelen bij het opbouwen van onze economische veerkracht. Het ratificeren van vrijhandelsakkoorden, zowel op Europees als op intra-Belgisch niveau, speelt hier een belangrijke rol in.

Uiteraard moeten Europa en haar lidstaten niet naïef zijn en hun concurrentiepositie zomaar te grabbel gooien. Waar nuttig en noodzakelijk zal ten gepaste tijde moeten ingegrepen met instrumenten die haar strategische financieel-economische belangen beschermen, de voorzieningszekerheid verzekeren van cruciale industrietakken en de gelijke werking van de interne markt verzekeren: 'open waar het kan, beschermen waar het moet'.

In het kader van kritieke grondstoffen pleit de SERV voor een Vlaamse grondstoffenstrategie die inspeelt op de Europese Critical Raw Materials Act en moet toelaten om een goede positie op te bouwen in de kritieke Vlaamse en Europese grondstoffenketens. Met een grondstoffenstrategie kan ingezet worden op de voldoende beschikbaarheid van kritieke mineralen en materialen, circulariteit, het onderzoek naar alternatieve en minder schaarse grondstoffen en het verkleinen van de impact op mens en milieu, en de diversificatie van toeleveringsketens met aandacht voor ketenzorg teneinde nieuwe overmatige afhankelijkheden te voorkomen. De SERV is daarbij vragende partij voor een meer beleidsdomeinoverschrijdende governance van de Vlaamse strategische afhankelijkheden.¹²

---

¹² SERV (2023), Advies Open strategische autonomie. Balanceren in een spanningsveld tussen autonomie en openheid; SERV (2024), Advies strategische autonomie drijver van technologische soevereiniteit en innovatieve slagkracht.